

Nem akarok elébe vágni a jogegységi tanács döntésének. De kétségtelen, hogy nehezen félretehető pozitív törvény állja útját annak, hogy az anyagi igazság áttörhessen.

Dr. Munkácsi Ernő.

Hibás törvényt magyarázat.

A Polgári Jog idei 6-ik (júniusi) számában hibáztattam a Kúria P. II. 2152/1937. sz. ítéletében foglalt azt a törvényt magyarázatot, amely szerint az Országos Ügyvédi Gyám- és Nyugdíjintézetéről szóló 1934: XXIII. t. c. 20. §-a az özvegyi nyugdíj igényelhetését nem 5 évi intézeti járulék fizetéséhez, hanem az elhalt ügyvédnek a fõlvetel napjától kezdõdõ 5 évi szakadatlan intézeti tagságához köti.

A lap 7-ik (szeptemberi) számában dr. Oppler Emil kifogásolja bírálatomat és a vonatkozó joganyagot valamint az elbírált jogeset tényállásának teljesebb és részletesebb föltárása nyomán arra az eredményre jut, hogy a Kúria ítélete a törvény szellemének, a törvényhozó akaratának és a jogszerûségnek megfelelõ módon oldotta meg a vitás kérdést és a méltányosság követelményein sem esett sérelem.

Mint hogy dr. Oppler Emil állásfoglalása a cikkemben nem érintett körülményekre támaszkodik, újabb hozzászólásom nélkül nem állana elegendõ adat rendelkezésre annak a megállapítása végett, hogy melyikünknek van igaza?

A kérdéses cikkemben elõrebocsájtottam, hogy a megbírált ítélet tartalmáról az Ügyvédi Kamarai Közlönyben foglalt ismeretébõl szereztem tudomást. Annak még a föltételezésére sem lehet alapos okom, hogy az Ügyvédi Kamarai Közlöny talán nem elég hiven ismerteti a tényállást. Vitánk szempontjából azonban nincs döntõ jelentõsége annak a kérdésnek, hogy az Ügyvédi Kamarai Közlöny vagy dr. Oppler Emil ismerteti-e hivebben a tényállást. Az Ügyvédi Kamarai Közlönyben elõadott tényállás szerint az illetõ özvegy férjének nyugdíjintézeti tagsága 4 évig és 5 hónapig tartott, amely idõ alatt 5 évet meghaladó idõre fizetett nyugdíjintézeti járulékot, dr. Oppler Emil pedig ismerteti a tényállást, hogy az ügyvéd csak 2¼ évi járulékot fizetett meg. Ebbe a kellemetlen vitába szerencsémre nem kell beleszólni, mert e nélkül is hiánytalanul megvédelmezhetem kifogásolt álláspontomat.

A Kúria nem azért utasította el az özvegyet nyugdíjigényével, mert az elhalt ügyvéd 5 évi nyugdíjjárulék tartozását csak részben fizette meg, vagy mert tagsági jogosultsága az elhalálozás idõpontjában szünetelt, vagy mert tagsági jogosultságát elvesztette, hanem a per sorsa kizárólag azon az elvi állásponton fordult meg, amely szerint az özvegy nyugdíjjogosultsága nem következhetik be abban az esetben, ha az elhalt férj nyugdíjintézeti tagsága nem tartott 5 naptári teljes évig. A Kúria esze-

rint ily esetben semmi jelentőséget nem tulajdonít annak a kérdésnek, hogy az elhalt ügyvéd fizetett-e szakadatlan 5 naptári éven át nyugdíjjárulékot, vagy legalább esedékessé vált-e az ügyvéd életében szakadatlan 5 évi nyugdíjjárulék?

Az Ügyvédi Kamarai Közlönyben ismertetett jogeset elolvasása után főképpen az csábított megszólalásra, hogy a kifogásolandónak talált törvényt magyarázat az elbírált jogeset és jogkérdés körén túlterjedő jogelveket is érint. A dr. Oppler Emil felmerült vitánkat az elbírált jogesettől elvontan, kizárólag elvi alapon is elintézhethetjük. Dr. Oppler Emil a kuriai törvényt magyarázat helyességének az igazolására felsorakoztatja azokat az adatokat és meggondolásokat, amelyek a törvény megalkotásánál irányadóul szolgálhattak, egyúttal rámutat azokra a körülményekre, amelyek a törvény végrehajtása folyamán a Kúria álláspontját szükségszerűnek tüntetik föl. Kérdés tehát, hogy ezek az ellenérvek hatálytalanítják-e azokat az érveimet, amelyekkel a kuriai törvényt magyarázat ellen fölhozott kifogásaimat alátámasztottam?

Ami mindenekelőtt a várakozási idő kérdését illeti, ennek intézményessé vált jelentősége annyira kétségen fölül áll, hogy még a gyöngébbeknek kijáró kedvezés sem teszi szükségessé a figyelmeztetést, hogy ne hagyjuk figyelmen kívül. A bírói törvényt magyarázat bírálatánál a várakozási idő intézményét már amiatt sem hagyhattam figyelmen kívül, mert éppen arról volt szó, hogy az 5 év, vagyis a várakozási idő tartamát a naptár vagy a nyugdíjjárulékok mértékével kell-e mérni?

A nyugdíjintézeteknél a várakozási idő intézménye nyilvánvalóan azt a célt szolgálja, hogy a nyugdíjalap és a nyugdíjigények között a kellő arány kifejlődhessék és a jogosultságok valójában a kötelezettségek egyensúlyba kerülhessenek és egyensúlyban maradhassanak. Az arány és egyensúly biztosítására irányuló valószínűségi számítások összeütközésbe kerülhetnek a jog alapelveivel, ha a szolgáltatásokat és ellenszolgáltatásokat nem mérnék egyenlő mértékkel, nevezetesen ha a járulékfizetést már az év kezdetén tennék esedékessé, ellenben a járulékfizetésekkel kapcsolatos várakozási idő leteltét az év végére halasztanák. Ilyen részrehajlást a törvényhozóról föltételezni sem szabad. Az arány és egyensúly fölborulásának az egyenlő elbírás sohasem lehet oka, hanem azt csak a valószínűségi számítás helytelensége vagy más hibák idézhetik elő. Még abban a kiírtnak tartható esetben is, ha ezen az úton el lehetne háritani a nyugdíjalap túlterheltségének a veszélyét, nem volna helyes olyan törvényt magyarázat, amely a szolgáltatás értékelését az ellenszolgáltatással szemközt mostoha elbírásban részesíti. A nyugdíjjárulékok és a nyugdíjak egyensúlyának a biztosításáról a jog alapelveinek a sérelme nélkül is lehet gondoskodni és ez a gondoskodás természetesen törvényhozási föladat. A bírónak a föladatnak a megoldásához már amiatt sem nyulhat hozzá, mert ezen az úton egyesek jogsérelme kikerülhetetlen. Csak a nyugdíjtörvény megalkotásánál vagy szükségessé vált módosi-

tásánál lehet helye a méltányossági igények háttérbeszorításának, ha kielégítésükre nincs elég lehetőség, de a jogalkalmazás elvével összeférhetetlen a törvényhozás téves számításainak a hátrányait egyeseknek a terhére gördíteni.

A törvény indokolása külön kiemeli azt a körülményt, amely szerint a várakozási idő a megfelelő díjtartalék képződhetésének a valószínű időtartamához mértén állapított meg és ennél fogva mi sem természetesebb, mint az, hogy az 5 évi várakozási idő 5 évi nyugdíjjárulék esedékességének az időtartamával esik egybe. Amidőn az indokolás 5 évi szakadatlan tagságról beszél, ezzel az évek egymásutánját követeli meg és egyáltalában nem foglal állást a naptári év kizárólagossága mellett.

Még ha kétséges lehetne is az, hogy az 5 évi várakozási idő a törvény értelmében nem terjed túl a szakadatlan 5 évi tagság után járó nyugdíjjárulékok esedékességének az időtartamán, ebben az esetben sem volna szabad az özvegy hátrányára dönteni, mert a törvény indokolása határozottan az özvegy pártjára áll annak a hangoztatásával, hogy „a törvény az özvegyen és általában az elhalt intézeti tag családján kíván elsősorban segíteni“. A törvénynek ezzel a célkitűzésével ellentétbe kerül a bíró, ha a törvénynek kétesértelmű szavait az özvegy hátrányára magyarázná. Arra nézve, hogy az özvegy érdekét a törvényes lehetőségek határain belül elejtenie nem szabad, útmutatást kap a bíró a törvénynek abban az intézkedésében is, amely szerint a tagsági jogosítványok elvesztésének az eseteit az özvegy irányában szűkebb körre szorítja, mint amely mértékben a jogvesztés az ügyvédet érinti.

Dr. Oppler Emil rámutat azokra a veszedelmekre, amelyek az ügyvédi nyugdíjalap egyensúlyát fenyegetik amiatt, mert a gyakorlatban nem lehet megakadályozni, hogy olyanok is részesüljenek ellátásban, akik jogosultságukat elvesztették vagy kellően még meg sem szereztek. Ezenkívül a nyugdíjjárulékok fizetésére vonatkozó kötelezettségek teljesítése körül sem érvényesülhet a törvény szigorúsága kielégítő mértékben. Ezek az aggodalmak valóban nem alaptalanok, de annak az elernyedésnek, amely a törvény nyilvánvalón üdvös rendelkezéseinek az érvényesülése terén megnyilvánul, az ellensúlyozására legkevésbé olyan lendület alkalmas, amely ellenkező irányban a méltányosság érvényesülését tartóztatja föl.

Nem vitásnak tekinthetjük azt a tényállást, amely szerint az ügyvédi tagság nem tartott ugyan 5 teljes évig, de a tagság szakadatlan tartama alatt 5 évi tagsági járulék vált esedékessé. Minthogy fizetési késedelemből eredő jogvesztésről az elbírált jogesetben szó sincs, közömbös az a kérdés, hogy az elhalt ügyvéd mennyivel maradt hátralékban. A Kúria akkor is elutasította volna az özvegyet igényével, ha fizetésmulasztás nem történt. A perdöntő kérdés tehát arra szorítkozik, hogy szakadatlan 5 évi nyugdíjjárulék esedékessé válása kitölti-e teljesen azt a várakozási időt, amelynek a leteltétől az özvegy nyugdíjjogosultsága a törvény értelmében függ?

Dr. Oppler Emil összefüggést lát a naptári időszámítás és a törvény ama rendelkezése közt, amely szerint a nyugdíjjogosultság a hátralék utólagos megfizetésével helyreállítható. Dr. Oppler Emil szerint ezt a kedvezményt a várakozási időnek 5 teljes naptári évben történt megállapítása tette lehetővé.

Ez az érvelés, amely különben is pusztán föltevésen alapul, téves, mert a kérdéses kedvezmény gazdaságjogi szempontból nem jelent hátrányt a nyugdíjalapra nézve és legföljebb a szerencsejátéki esélyeket befolyásolja, de ezek az esélyek jóléti intézménynél nem lehetnek irányadók. A nyugdíjigények kielégítésének a terve azon a számításon alapszik, hogy a várakozási idő alatt befolyó nyugdíjjárulékok az ugyanannyi idő alatt fölmerülő nyugdíjigények kielégítésére kellő födözetet nyújtanak. Ha tehát a számításba vett nyugdíjjárulékok az utólagos beszéddel biztosítva vannak, nincs alapos ok a nyugdíjazás megtagadására.

A kifogásolt bírói törvényt magyarázat elhibázottsága és ridegsége kirívóbbá válik a dr. Oppler Emil cikkében közölt annak az adatnak a világitásánál, amely szerint csak két ezreléknyi esetben fordult elő az, hogy az intézet a várakozási idő elégtelensége miatt tagadta meg az ellátást. Ilyen csekélységért aligha érdemes föláldozni meg a jogelvet, amely szerint a szolgáltatás és ellenszolgáltatás értékelésénél nem szabad részrehajló mértéket alkalmazni. Nem volna érdemes föláldozni azokat a jogelveket sem, amelyeket bírálatomban a kétértelműségekre vonatkozó törvényt magyarázat és a véletlen károk viselése tekintetében felsoroltam.

Nem találó az öngyilkosság példája sem, amelyre dr. Oppler Emil annak a bizonyítása végett hivatkozik, hogy a várakozási idő tartamát csak a naptár mértékével lehet mérni. Az öngyilkosságra vonatkozó várakozási idő kikötése azon a megfontoláson alapszik, hogy a legelszántabb öngyilkossági elhatározás is bizonyos idő multával elszokott enyészni. Itt tehát az időmulás a lényeges és a biztosítási díjak esedékesekké válásának a várakozási idő szempontjából nincsen döntő szerepe. A biztosító intézet kockázatvállalása nem léphet érvénybe a várakozási idő teljes letelte előtt. Az is természetes, hogy a várakozási időt a nyugdíjjárulékoknak esedékesség előtt való megfizetésével nem lehet megváltani és megrövidíteni.

Annak a cikkemben tárgyalt kérdésnek a tisztázására, hogy a törvényt magyarázat tökéletességének mik a kellékei, dr. Oppler Emil tanulságos adatokat sorakoztatott föl, de ezek az adatok nem nyújtanak alapot a kúriai törvényt magyarázat ellen emelt kifogásaim elejtésére.

Alföldy Ede.